एकाइ ३ · स्वामी प्रपन्नाचार्य

थप चुनौतीपूर्ण अभ्यास प्रश्न

पूर्णाङ्क ४१

उत्तर छुट्टै कागजमा लेख्नुहोस्।

१ चिह्नविनाको अनुच्छेद [४]

तलको अनुच्छेदमा सबै लेख्य चिह्न हटाइएका छन्। कम्तीमा आठ ठाउँमा उचित चिह्न राखेर अनुच्छेद फेरि लेख्नुहोस्। प्रत्येक चिह्नको ०.५ अङ्क छ।

ओहो तपाईं साठी वर्षमा पढ्न थाल्नुभयो छिमेकीले अचम्म मान्दै सोधिन् हजुरआमाले मुसुक्क हाँस्दै भन्नुभयो किन नहुने पढ्न उमेर चाहिँदैन मन चाहिन्छ उहाँले नेपाली गणित र अङ्ग्रेजी सिक्नुभयो अहिले उहाँ पढ्दै हुनुहुन्छ मुनामदन

२ प्रश्नवाचक लाग्छ कि लाग्दैन? [२]

हरेक वाक्यको अन्त्यमा कुन चिह्न लाग्छ, कारणसहित लेख्नुहोस्। प्रत्येकको ०.५ अङ्क छ।

क. गुरुआमाले काले राई कति वर्षका भए भनेर सोधिन्

ख. गुरुआमा, काले राई कति वर्षका भए

ग. कति राम्रो अक्षर

घ. मैले उनको जन्म कहाँ भयो भन्ने थाहा पाएँ

३ तथ्य जाँच [४]

तल एक जना विद्यार्थीले पाठ पढेर लेखेको अनुच्छेद छ। यसमा जीवनीका तथ्य बिग्रेका चारओटा ठाउँ छन्। ती भेट्टाई शुद्ध तथ्य लेख्नुहोस्। प्रत्येकको १ अङ्क छ।

स्वामी प्रपन्नाचार्यको जन्म वि.सं. १९८० मा पाँचथरमा भएको थियो। उनलाई बोलाउने नाम काले राई थियो। उनी पढ्न भनेर बनारस गएका थिए। आश्रमका गुरुले उनलाई पहिलो पटक अक्षर चिनाए। उनले ३६ वर्षको उमेरमा विद्यावारिधि गरे। डा. स्वामी बनेपछि उनले ‘काले राई’ नाम छाडे।

४ जीवनीको हिसाब [३]

पाठको विवरणका आधारमा उत्तर लेख्नुहोस्। काम देखाउनुहोस्। प्रत्येकको १ अङ्क छ।

क. स्वामी प्रपन्नाचार्यले ३० वर्षको उमेरमा अक्षर चिनेदेखि विद्यावारिधिसम्म कति वर्ष लाग्यो?

ख. वि.सं. २०२१ मा पूर्वमध्यमा गर्दा उनी कति वर्षका थिए? जन्मको सालबाट निकाल्नुहोस्।

ग. अक्षर चिनेको एक दशकभित्र उनले पूर्वमध्यमा पास गरेका थिए कि थिएनन्? देखाउनुहोस्।

५ विपरीत अर्थको वाक्य [२]

गाढा अक्षरका शब्दको विपरीतार्थी शब्द राखेर वाक्यको अर्थ उल्टो बनाउनुहोस्। अनि त्यो विपरीतार्थी शब्द कुन तरिकाले बनेको छ (बेग्लै शब्द, अ वा अन् थपेर, अगाडिको अंश फेरेर) लेख्नुहोस्। प्रत्येकको ०.५ अङ्क छ।

क. त्यस बेला गाउँमा पढ्ने अवसर **सुलभ** थियो।

ख. त्यो राज्यको **उत्थान** भयो।

ग. यो काम अहिले **आवश्यक** छ।

घ. मौसम हाम्रा लागि **अनुकूल** भयो।

६ अपठित गद्यांश [५]

दिइएको गद्यांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस्। ङ को सारांश लगभग तिस शब्दको हुनुपर्छ।

बिहानीको कक्षा

कैलालीकी फुलमायाको विवाह चौध वर्षमै भयो। घर, खेत र केटाकेटीको काममा चालिस वर्ष बिते। अक्षर चिन्ने मौका कहिल्यै मिलेन। बैङ्कमा जाँदा उहाँ औँठाछाप लगाउनुहुन्थ्यो, र अरूले के लेखिदिए भन्ने थाहै पाउनुहुन्नथ्यो।

चौवन्न वर्षको उमेरमा एक दिन छोरीको चिठी आयो। चिठी पढिदिन छिमेकीकहाँ जाँदा उहाँलाई लाज लाग्यो। त्यही साँझ उहाँले नातिको पुरानो कापी खोल्नुभयो। भोलिपल्टदेखि टोलको प्रौढ कक्षामा जान थाल्नुभयो। हात काँप्थ्यो, आँखा धमिला थिए; कक्षाका केही दिदीबहिनीले 'अब यो उमेरमा के गर्ने' भनेर बिचमै छाडे।

फुलमायाले छाड्नुभएन। दुई वर्षपछि उहाँले बैङ्कको फारम आफैँ भर्नुभयो। अहिले उहाँ हरेक शनिबार बिहान आफ्नै आँगनमा टोलका अरू आमाहरूलाई पढाउनुहुन्छ। छोरीलाई पठाएको पहिलो चिठीमा उहाँले एउटै वाक्य लेख्नुभयो, 'अब मेरो नाम मैले लेखेँ।'

क. फुलमायालाई पढ्ने प्रेरणा दिने घटना कुन थियो?
ख. औँठाछाप लगाउँदा उहाँलाई के जोखिम थियो?
ग. 'अब मेरो नाम मैले लेखेँ' भन्ने वाक्यले नाम लेख्नुबाहेक अरू के बुझाउँछ?
घ. फुलमाया र स्वामी प्रपन्नाचार्यको जीवनको एउटा समानता र एउटा भिन्नता लेख्नुहोस्।
ङ. गद्यांशको सारांश लेखी शीर्षक दिनुहोस्।

७ त्रुटि पहिचान र सुधार [४]

तलको अनुच्छेदमा ह्रस्व उकार र लेख्य चिह्नका आठओटा त्रुटि छन्। तिनलाई पहिचान गरी अनुच्छेद शुद्ध पारेर लेख्नुहोस्। प्रत्येक सुधारको ०.५ अङ्क छ।

हजूरबुबा दयालू हुनुहुन्छ। उहाँ बिहानै कूलोको पानी हेर्न जानुहुन्छ। बारीमा अदूवा र लसून छ। आमाले सोध्नुभयो, "आज किन ढिला भयो"? मैले भनेँ, "गुरुआमाले 'मुनामदन' पढाउनुभयो।" हिजो मैले नेपाली, हिन्दी, र अङ्ग्रेजीका किताब किनेँ। म खूसी भएँ।

८ भाव विस्तार [४]

दिइएको भनाइको भाव विस्तार गर्नुहोस्।

सादा जीवन, उच्च विचार

९ बुँदाबाट जीवनी [५]

तलका बुँदाका आधारमा शिक्षक डोमा ल्हामुको सङ्क्षिप्त जीवनी लेख्नुहोस्। यो पात्र अभ्यासका लागि बनाइएको हो। आदि, मध्य र अन्त्य मिलाउनुहोस्। बुँदामध्ये जीवनीमा राख्न नमिल्ने एउटा कुरा हटाई कारण पनि लेख्नुहोस्।

वि.सं. २०१५ मा सोलुको एउटा गाउँमा जन्म; बुबा याक गोठालो; सात वर्षमा दिनभर याक चराउने काम; गाउँमा विद्यालय थिएन, मामाघर गएर पढाइ; वि.सं. २०३७ मा गाउँमै फर्केर शिक्षक; एउटा कोठाको विद्यालय सुरु; 'संसारकै सबैभन्दा महान् शिक्षक'; तिस वर्षमा सयौँ विद्यार्थी पढाइ; छात्राको सङ्ख्या बढाउन घर घर गएर अभिभावक सम्झाइ; ठुलो उमेरमा पनि बिहान पहिले विद्यालय पुग्ने बानी

१० तर्क र प्रतितर्क [४]

दिइएको भनाइको पक्षमा एउटा तर्क र विपक्षमा एउटा प्रतितर्क दिई आफ्नो निष्कर्ष लेख्नुहोस्।

"पढाइको एउटा उमेर हुन्छ, त्यो उमेर गएपछि पढ्नु समय खेर फाल्नु हो।"

११ सोच्नुहोस् [४]

तर्कसहित उत्तर लेख्नुहोस्।

> जीवनीमा न्वारनको नाम गीतानन्द, बोलाउने नाम काले राई, पछि सीतारामदिल र अन्त्यमा डा. स्वामी प्रपन्नाचार्य जस्ता धेरै नाम आउँछन्। लेखकले यी सबै नाम किन राखेका होलान्? यति धेरै नाम बदलिए पनि 'काले राई' नछाड्नुले उनको बारेमा के बताउँछ?

१२ क्रियाकलाप: मेरो कालरेखा (अङ्क नदिइने)

परिवारका कुनै वृद्ध सदस्यको अनुमति लिई उहाँको जीवनका मुख्य साल सोधेर कापीमा तलको जस्तो तालिका भर्नुहोस्। तालिकाबाट जीवनीको एक अनुच्छेद लेख्नुहोस्।

साल वा उमेर	घटना	त्यो बेला कहाँ हुनुहुन्थ्यो	त्यसले जीवनमा के बदल्यो

Science Playground, कादुन्जे, भक्तपुर
https://science-playground.com/learn/grade-8-nepali/swami-prapannacharya